

Збірник «Навчальні програми з позашкільної освіти.
(Загальна редакція Биковські О.В., Савенко Н.І.)

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «УМІЛІ РУЧКИ»

Початковий рівень

*(«Схвалено для використання в закладах позашкільної освіти
Науково-методичною комісією з позашкільної освіти
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України»,
протокол від 12.02.2020 № 1)*

Автор: Н. М. Кучинська

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дошкільний вік – це сприятливий час для розкриття та розвитку творчих здібностей дитини.

Сформованість художньо-творчих здібностей у дітей 5-6 років є запорукою успішного навчання в закладі освіти. Заняття різноманітними видами продуктивної образотворчої діяльності є важливим засобом розвитку малюків, сприяють їх розумовому, моральному, естетичному та фізичному вихованню, набуттю життєвих компетентностей. Під час занять малюванням, ліпленням, аплікацією у дитини розвивається пізнавальний інтерес, художнє та образне мислення, увага, пам'ять, стимулюється розвиток творчої уяви, спостережливості, допитливості, комунікативно-мовленнєвих умінь, а також формуються елементарні образотворчі і графічні навички, розвивається дрібна моторика рук, окомір, координація рухів очей і рук. Саме в зображувальній діяльності кожна дитина може проявити свою індивідуальність. Окрім цього художньо-творча діяльність виконує терапевтичну функцію, відволікає дітей від сумних подій, образів, знімає нервові напруження, страхи, викликає радісний настрій, забезпечує позитивний стан кожній дитині.

Програма «Умілі ручки» розроблена з урахуванням вимог освітньої лінії «Дитина у світі культури» Базового компоненту дошкільної освіти, основних положень Програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» та Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Програма побудована на принципах науковості, системності, комплексності, інтеграції, гуманізації змісту навчання та виховання.

Програма орієнтована на дітей 5-6 років. Для опрацювання навчального матеріалу відводиться 4 год. на тиждень, 144 год. на рік.

Метою навчальної програми є формування базових компетентностей дітей засобами продуктивної діяльності, зокрема малювання, ліплення, аплікації, конструювання.

Завдання навчальної програми полягають у формуванні таких компетенцій: *творчої*, що сприяє розвитку здатності дитини до самовираження і творчості, позитивного сприйняття навколишнього середовища; розвитку уяви, фантазії, асоціативного та, об'ємно-просторового мислення; здатності до образотворчої діяльності (почуття кольору, форми, композиції);

практичної, що сприяє оволодінню навичками, техніками виготовлення художніх виробів; розвитку конструктивно-репродуктивних вмінь у результаті роботи за зразком, малюнком, ескізом та творчих – за власним задумом;

пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, що стосуються різноманітних видів та жанрів художньо-творчої діяльності (малювання фарбами та олівцем, ліплення з пластиліну, аплікація з паперу та природних матеріалів, конструювання з паперу);

соціальної, що сприяє здатності активно слухати інших, ефективно спілкуватись і співпрацювати; формуванню дружніх стосунків у колективі, виховуванню відчуття відповідальності, колективізму, взаємодопомоги.

Програмою передбачено ознайомлення дітей з різноманітними видами та жанрами художньо-творчої діяльності з використанням нетрадиційних технік виконання робіт, спрямованих на розвиток творчої активності дітей. У тематику занять вбудовані пізнавально-розвивальні ігри на розвиток мовлення і дрібної моторики пальців.

На заняттях використовуються різні методи навчально-виховної діяльності: словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація), практичні (практична робота).

Формами контролю за результативністю навчання є: підсумкові заняття, виконання творчих завдань, виставки творчих робіт дітей.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
Розділ 1. Веселі художники	7	39	46

1.1. Країна кольорів	1	3	4
1.2. Нетрадиційні техніки малювання	2	10	12
1.3. Жанри живопису	4	26	30
Розділ 2. Країна пластиліну	6	38	44
2.1. Світ пластиліну	2	10	12
2.2. Силует. Мозаїка з пластиліну	1	5	6
2.3. Конструктивне ліплення	2	12	14
2.4. Композиційні основи побудови виробів	1	11	12
Розділ 3. Паперовий калейдоскоп	7	39	46
3.1. Чарівний папір	1	1	2
3.2. Подорож в країну Оригамі	1	9	10
3.3. Аплікація	1	15	16
3.4. Гофрований папір	1	3	4
3.5. Паперові смужки	1	3	4
3.6. Витинанка	1	5	6
3.7. Паперові квіти	1	3	4
Розділ 4. Виставки	-	4	4
4.1. Вернісаж талантів	-	2	2
4.2. Виставка «Кольорові пальчики»	-	2	2
Підсумок		2	2
Разом:	19	125	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Мета та програма навчання. Безпека життєдіяльності.

Практична частина. Організація робочого місця. Екскурсія закладом освіти.

Розділ 1. Веселі художники (46 год.)

1.1. Країна кольорів (4 год.)

Теоретична частина. Правила безпечної роботи з фарбами та пензлями. Особливості малювання фарбами (набирання фарби на ворс, віджимання зайвої фарби, нанесення пензликом мазків, ліній тощо). Основні кольори: синій, жовтий, червоний. Похідні кольори. Злиття кольорів для створення нових відтінків. Теплі, холодні відтінки. Види фарб: акварель, гуаш. Інструменти для малювання.

Практична частина. Малюнок «Повітряні кульки», «Різнобарвний килимок», «Веселка», «Рушничок», «Хустинка».

1.2. Нетрадиційні техніки малювання (12 год.)

Теоретична частина. Нетрадиційні техніки малювання: пальцевий живопис, тампонування, штампування, плямографія, трафарет, малюнок свічкою тощо. Етапи малювання. Особливості виконання робіт в кожній техніці.

Практична частина. Малюнок «Восьминіг та його друзі», «Ялиночка», «Равлик», «Грибочки», «Їжачок», «Соняшник», «Пори року», «Яскраве намисто осені», «Виноград», «Осінній листопад», «Квітка-семибарвниця», «Квітова галявина», «Пухнаста білочка», «А сніг іде...», «Зимовий ліс», «Сніжинки», «Весна», «Цвітуть сади», «Зоряне небо», «Підводний світ», «Яскравий папуга», «Барвисті метелики».

1.3. Жанри живопису (30 год.)

Теоретична частина. Жанри живопису: натюрморт, пейзаж, анімалістичний жанр, декоративно-ужитковий тощо. Особливості малювання (форми, деталі, забарвлення). Прийоми малювання. Будова тіла, форма, колір, пропорції, співвідношення «велике-мале». Створення образу казкового персонажа. Передача простору, перспективи, колориту.

Практична частина. Малюнок «Фрукти», «Осінні квіти», «Фарби осені», «Грибна пора», «Прощання з чарівницею осінню», «Зимовий пейзаж», «Друзі наші менші», «Лисичка-сестричка та вовк-панібрат», «Солом'яний бичок», «Вінні-пух та його друзі», «Моє пухнасте кошеня», «Родина динозавриків», «Снігурі», «Зимівля пташок», «Засніжене місто», «Веселі сніговички», «Проліски», «Птахи прилетіли», «Влітку біля моря», «Скринька, де живе добро»,

«Півник», «Глечик», «Вишиванка», «Український рушничок», «Новорічна красуня», «Дід Мороз», «Фантастичний птах».

Розділ 2. Країна пластиліну (44 год.)

2.1. Світ пластиліну (12 год.)

Теоретична частина. Історія виникнення пластиліну. Властивості пластиліну. Правила безпечної роботи з пластиліном та інструментами. Елементарні технологічні прийоми ліплення (розминка, скочування, витягування, сплющування, заокруглення, наліплювання, згладжування тощо). Прості форми ліплення: кулька, ковбаска, джгутик. Малювання пластиліном.

Практична частина. Створення виробів з простих фігур: «Колобок - веселий дружок», «Родина равликів», «Веселкова гусінь», «Бджілка», «Яскраві комашки», «Сніговик», «Веселі овочі та фрукти», «Чарівний кошик», «Казковий будиночок»; Панно «Веселка», «Метелики», «Крокуси», «Чарівний кошик», «Фантастичне дерево», «Казковий будиночок», «Кленовий листочок», «Ялиночка», «Ромашка».

2.2. Силует. Мозаїка з пластиліну (6 год.)

Теоретична частина. Поняття: «силует», «мозаїка». Принцип викладання намальованого силуету мозаїкою (пластиліновими кульками).

Практична частина. Малювання силуету. Створення виробів з пластилінових кульок: панно «Сердечко», «Ріпка», «Грибочки», «Рибка», «Метелик», «Чарівний острів», «Снігова баба», «Автомобіль».

2.3. Конструктивне ліплення (14 год.)

Теоретична частина. Об'єм, маса, пропорція. Поняття: «більше-менше», «ширше-вужче», «легше-важче». Технологічні прийоми, необхідні в процесі конструктивного ліплення. Поняття «образ». Елементи складання образу. Визначення об'єму матеріалу для створення виробу. Поєднання пластиліну з природними матеріалами (жолуді, шишки, каштани, листя, мушлі, насіння).

Практична частина. Ліплення елементів тулуба (рука, нога, голова, лапа) простих казкових персонажів, птахів та тварин: «Веселий клоун», «Мальвіна», «Ведмедик», «Левеня», «Мишка», «Черепашка», «Слоник», «Ялинка», «Лісові мешканці», «Метелик», «Улюблений казковий герой», «Прекрасний лебідь», «Лисичка», «Рибка Кит», «Бегемот», «Золотий півник».

2.4. Композиційні основи побудови виробів (12 год.)

Теоретична частина. Поняття «композиція». Побудова композиції. Правила розміщення фігур та предметів в композиції. Визначення розміру та пропорцій предметів у композиції. Сюжетне уявлення.

Практична частина. Створення виробів з різноманітними предметами та об'єднання їх у композиції: «На озері», «Пташина ферма», «Лісова галявина»,

«Весняний подарунок», «Моє місто»; ліплення казкових сюжетів з двох або трьох персонажів: «Жабка та її друзі», «Лисичка-сестричка та колобок», «Дюймовочка», «Півник та мишенята»; композиція за власним задумом на тему «Весна».

Розділ 3. Паперовий калейдоскоп (46 год.)

3.1. Чарівний папір (2 год.)

Теоретична частина. Папір та інструменти, правила безпечної роботи з ним. Види паперу та його властивості.

Практична частина. Вітальна листівка для матусі.

3.2. Подорож в країну Оригамі (10 год.)

Теоретична частина. Мистецтво оригамі. Початкові технічні прийоми та основні види складок. Базові форми.

Практична частина. Виготовлення хлопавки, стаканчика, кролика, жабки, журавлика, голуба; паперових квітів «Пробудження весни»; створення картин: «Проліски», «Гілочка бузку», «Акваріум».

3.3. Аплікація (16 год.)

Теоретична частина. Аплікація. Види аплікації (предметна, сюжетна, декоративна). Матеріали для аплікації. Основні правила і прийоми роботи. Техніка обривання паперу. Аплікація в техніці оригамі. Аплікація з ватних дисків. Аплікація з круп. Аплікація з сухого листя.

Практична частина. Виготовлення аплікацій: «Тюльпани», «Черепашка», «Натюрморт з фруктами», «Квітуча гілка» (об'ємна аплікація), «Мишка» (аплікація з круп), «Їжачок», «Букет квітів» (з ватних дисків); «Ялинки», «Квіткові луки», «Підводний світ», «Рибки в акваріумі», «Равлик», «Човник-мандрівник» (аплікація з кружечків); аплікація – ілюстрація до казки «Червона шапочка».

3.4. Гофрований папір (4 год.)

Теоретична частина. Техніка гофрування паперу.

Практична частина. Створення панно «Золоті рибки», «Зелена красуня».

3.5. Паперові смужки (4 год.)

Теоретична частина. Види робіт із паперових смужок. Поняття «орнамент».

Практична частина. Виготовлення закладки для книги «Український орнамент»; створення панно «Рушничок», «Букет квітів».

3.6. Витинанка (6 год.)

Теоретична частина. Мистецтво витинанки. Історія виникнення витинанки. Прийоми вирізування (симетричне, силуетне).

Практична частина. Виготовлення панно в техніці витинанки «Дерево», «Весна», «Летять журавлі»; створення сувенірної писанки.

3.7. Паперові квіти (4 год.)

Теоретична частина. Технологічні прийоми виготовлення паперових квітів. Традиції виготовлення українського віночка.

Практична частина. «Український віночок», «Букет для мами».

Розділ 4. Виставки (4 год.)

4.1. Вернісаж талантів (2 год.)

Практична частина. Підготовка та проведення виставки дитячих робіт.

4.2. Виставка «Кольорові пальчики» (2 год.)

Практична частина. Підготовка до виставки дитячих малюнків. Проведення виставки.

Підсумок (2 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні мають знати і розуміти:

- техніку безпеки при роботі з пластиліном, фарбами, папером та інструментами;
- основні та похідні кольори;
- різні техніки та жанри виконання малюнка;
- поняття «пластилін», його властивості;
- правила роботи з пластиліном;
- основні прийоми ліплення (скочування, витягування, розплющування, примазування);
- композиційні основи побудови виробів;
- поняття «аплікація», види аплікації;
- поняття «витинанка»; «оригамі».

Учні мають вміти і застосовувати:

- користуватися олівцем, фарбами та пензлями;
- обирати за бажанням техніку виконання малюнка;
- використовувати просторові взаємовідношення об'єктів у композиції;
- емоційно сприймати художні твори;
- впізнавати знайомі картини, ілюстрації;
- правильно користуватися інструментами;
- ліпити і поєднувати у невеличкі скульптурні групи декілька фігурок;
- охайно користуватися матеріалом;
- створювати образи за мотивами казок;

- користуватися ножицями та клеєм;
- вирізати ножицями фігуру вздовж контуру намальованого на папері;
- виконувати предметну і сюжетну аплікацію самостійно і за зразком;
- створювати образи за мотивами казок.

Учні мають набути досвід:

- створювати власні образи в малюнку;
- поєднувати різні техніки;
- поєднувати пластилін з іншими матеріалами (фольгою, намистинами, пір'ям, зернами, крупами, мушлями, листям та іншими природними матеріалами);
- симетричного вирізування;
- створення виробів в техніці оригамі;
- колективної образотворчої діяльності.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ п/п	Основне обладнання	Кількість
1.	Столи учнівські	8
2.	Стільці учнівські	16
3.	Фліпчарт	1
4.	Магніти	10
5.	Альбом для малювання	15
6.	Фарби акварельні	15
7.	Фарби Гуаш(набір)	15
8.	Олівці прості	15
9.	Олівці кольорові (набір)	15
10.	Стаканчик для води	15
11.	Серветки паперові	15

12.	Набір пензлів білячих	15
13.	Пензлі штучних матеріалів (набір)	15
14.	Набір кольорового паперу	15
15.	Набір кольорового картону	15
16.	Ножиці побутові	15
17.	Клей-олівець	15
18.	Клей ПВА	15
19.	Пластилін	15
20.	Набір стеків	15
21.	Дощечка пластикова для ліплення	15
22.	Картки для індивідуальної роботи (зразки ілюстрацій, фігурок та виробів; пам'ятка з алгоритмом технологічного процесу створення роботи)	15
Додаткове обладнання		
1.	Ватні палички	
2.	Ватні диски	
3.	Дерев'яні палички, зубочистки	
4.	Набір різноманітних круп	
5.	Насіння соняшника, гарбуза, кукурудзи, кавуна, дині...	
6.	Каштани, жолуді, мушлі, сухе листя різних порід дерев	
7.	Кольорові стрічки	
Демонстраційні матеріали		
1.	«Україна – наша Батьківщина»	
2.	«Хліб – усьому голова»	
3.	«Народні свята. Пори року. Календар»	

4.	«Казкові герої»
5.	«Виховуємо казкою»
6.	«Тварини України»
7.	«Лісові тварини»
8.	«Свійські тварини»
9.	«Птахи України»
10.	«Жителі морів»
11.	«Фрукти та ягоди»
12.	«Пори року»
13.	«Природні явища»
14.	Альбом з роботами майстрів
15.	Готові роботи учнів

ЛІТЕРАТУРА

1. Афонькин С. Ю. Азбука оригами. СПб. : Корона принт, 2003. 64 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. К. : Світич, 2008. 430 с.
3. Базова програма розвитку дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя) «Впевнений старт» М-во освіти і науки України, Київ, 2010. 37с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти / Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., та інші. К. : Видавництво, 2012. 26 с.
5. Бич Р. Большая иллюстративная энциклопедия оригами / Пер. с англ. М. : Изд-во Эксмо, 2006. 256 с.
6. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 256 с.
7. Видання для організації дозвілля. Ллімос Пломер Анна. Майструємо з паперу (російською мовою). Х. : ООО «Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 32 с.
8. Вільчковський Е.С. Денисенко Н.Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : навч.-метод. посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2008.128с

9. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., № 87. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyadержhavno-go-standartu-rochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 02.09.2019)
10. Коваль Н. М. Малювання олівцями. Частина 2. 5-6 років. ТОВ Видавництво «Ранок».
11. Коваль Н. М. Малювання фарбами. Частина 1. 5-6 років. ТОВ Видавництво «Ранок».
12. Коппалова Н. М. Гурткова робота з аплікації та орігами. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 80 с.
13. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Образотворча діяльність. Старший вік. Х. : Вид-во «Ранок», 2017. 208 с.
14. Мельник В., Мельник В. Серія «Чарівний світ мистецтва і природи». Пори року. Осінь. Альбом витинанок. Посібник для учнів молодших і середніх класів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 64 с.
15. Нізковская О., Бурова А. Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку : форми здобуття, організація і зміст роботи. Збірник методичних матеріалів. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 480
16. Панасюк І. С. Альбом з малювання. Для дитини 6-го року життя. Частина 1. Х. : Вид-во «Ранок», 2016.
17. Панасюк І. С. Альбом з малювання. Для дитини 6-го року життя. Частина 2. Х. : Вид-во «Ранок», 2016. 56 с.
19. Рухомі іграшки. Витинанки. Аплікації: Прикраси, сувеніри, іграшки / О. В. Агєєва, В. В. Кондратова, О. В. Саприкіна та ін. Х. : ФОП Співак В. Л., 2013. 32 с.
20. Серія «Альбоми для творчості». Країна пластиліну / Уклад. Я. О. Батій. Х. : Вид-во «Ранок», 2014. 32 с.
21. Універсальний альбом для занять з дітьми 3-5 років. 2-га частина. Рагозіна В. В., Очеретяна Н.В., ТОВ «Видавництво Зірка», 2014.